

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi
Volume/Cilt 7, Number/Sayı 2, (2018)
<http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

İNGİLTERE ÜNİVERSİTELERİNDE ARAPÇA ÖĞRETİMİ

Sabri Türkmen

Dr. İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
sabri.turkmen@inonu.edu.tr

ÖZET

Orta Doğu çalışmaları, modern yabancı diller ve İslami çalışmalar, İngiltere hükümetince yükseköğretimde stratejik olarak önemli kabul edilmiştir. Arapça eğitimi, İngiltere'de uzun bir geçmişe sahip olup 1600'lü yıllara dayanmaktadır. İngiliz Konseyi, öğrenilmesi gereken diller listesinde Arapçayı ikinci sıraya yerleştirerek Arapçanın ekonomik, sosyal ve politik nedenlerle öğrenilmesini teşvik etmektedir.

Üniversite dil merkezlerinde Arapça okuma, konuşma, yazma ve anlama becerilerini geliştirmek için, ders öncesi hazırlık ve ders sonrası takip çalışmalarını içeren aktivitelere yer verilmektedir. Bazı faaliyetler ise Self-Access Center'daki materyallerle yapılmaktadır.

"İngiltere Üniversitelerinde Arapça Öğretimi" adlı çalıma ile yapılan alan araştırması ve gözlem neticesinde İngiltere yükseköğretiminde okutulmakta olan Arapçanın genel anlamda bir çerçevesi çizilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arapça, İngiltere, dil öğretimi, öğretim yöntemleri.

TEACHING ARABIC IN UK UNIVERSITIES

ABSTRACT

Middle Eastern studies, modern foreign languages and Islamic studies have been considered important strategically in higher education by the UK government. Arabic education has a long history in the UK and dates back to the 1600s. The British Council places Arabic on the list of languages that need to be learned for economic, social and political reasons, thus promoting the learning of Arabic.

Activities at the university language centers, including pre-lesson preparation and post-lesson follow-up activities, are included to improve the reading, speaking, writing and comprehension skills of Arabic. Some activities are carried out with materials in the Self-Access Center.

As a result of fieldwork and observation about "Teaching Arabic in the Universities of England", a general framework of Arabic as taught in the UK higher education is drawn.

Keywords: Arabic, UK, language teaching, teaching methods.

GİRİŞ

Arap dili, hem Araplar hem de Arap olmayan Müslüman halkların günlük yaşamında merkezi bir rol oynamaktadır. Kur'an ve hadislerin dili; tefsir ve fıkıh gibi İslami ilimlerin dili olarak özel bir statüye sahiptir. Kur'an-ı Kerim, Arapçayı, Allah'ın muradını ifade etmek için iletişim aracı olarak tercih edilen bir konuma yükseltmiştir.¹ İslam'daki bazı ibadetler icra edilirken Arapça ile iletişim kurulmaktadır. Müslümanın namaz kılma zorunluluğunu yerine getirmesi için Fatıha suresini ve Kur'an'dan başka ayetleri Arapça olarak okuması gerekir.

23 ülkede yaklaşık 300 milyon insanın konuştuğu Arapça, dünya çapında kabul gören ve Birleşmiş Milletlerin altı resmi dilinden biridir. Arapçanın İslami inançtaki rolü ve bir milyardan fazla Müslüman tarafından dini amaçlar için kullanılması onun önemini ortaya koymaktadır. Araplar, İngiliz nüfusunun % 4'ünü oluşturmaktadır ve Arapça İngiltere'de, en yaygın kullanılan beşinci dildir.²

Arapçanın önemi ve Sami dilleri arasındaki konumu ile ilgili Ferguson, *Britannica Ansiklopedinde* Arap dili hakkında şöyle demektedir: Bugün Arapça gerek konuşanların sayısı açısından gerek etkisi bakımından tün Sami dillerinin en etkili olan dilidir. Aynı zamanda ona günümüzün en büyük dillerinden biri olarak bakmak mümkündür.³

Arap dilinin kullanımı ve bilgisi, Arap olsun veya olmasın her Müslümana gerekli olup, hem ruhsal hem de entelektüel olarak Müslümanlara özellikle de İslami Çalışmalara birçok yarar sağlamaktadır.⁴ Arap Müslümanlar Dünya Müslümanlarının sadece 7'de 1'ini oluştururlar. İngiltere'de yaşayan Müslümanların % 74'ünü Hintli, Pakistanlı, Bangladeşli ya da başka Asya kökenliler oluştururken, bunların sadece % 4'ü Arap, Türk, Kıbrıs veya Doğu Avrupa kökenlidir (Ulusal İstatistik, 2001). Dolayısıyla, Arapça çoğu Müslüman'ın ana dili değildir. Ancak, Arap dili dünyadaki Müslümanları ve âlimleri bir araya getirmektedir.⁵

Arapçanın İngiltere (ve Avrupa) üniversitelerdeki güncel hali, kısmen, XIX. yüzyılın sonlarına doğru bir disiplin olarak kurulmuş olan Doğu oryantalizm mirasının bir sonucudur. Orta Doğu'da İslam'ı incelemek isteyen Oryantalistler, klasik İslam döneminde anahtar rol üstlenen yazarlar tarafından yazılmış büyük eserlere yöneldiler.⁶ Bu durum da doğal olarak Arapçanın bilinmesini zorunlu kılmaktadır.

İslami çalışmaların stratejik olarak önemli olarak adlandırılması, akademinin ötesinde bir anlam taşımaktadır. Birleşik Krallık'ta (Galler, İngiltere, İskoçya ve Kuzey İrlanda) Savunma Bakanlığı, Yabancılar ve Milletler Topluluğu gibi devlet kurumlarında ve Orta Doğu dillerinin öğretildiği bölümlerde Arapçaya ihtiyaç duyulmaktadır. Arap dilinden mezun öğrencilere Irak'taki tercüman sıkıntısını gidermek için ihtiyaç duyulmuş, acil ihtiyaçlara pragmatik bir çözüm olarak işe

¹ Yasir Suleiman, *The Arabic Language and National Identity: A Study in Ideology*, (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2003), 43.

² Anna-Maria Ramezanzadeh, *One Size Fits All? An analysis of heritage and non-heritage language learner performance in GCSE Arabic*, University of Oxford, British Council (2016): 1.; Bernasek and Canning, "Influences on the Teaching", 259-275.

³ C. A. Ferguson, "Arabic Language" in the *Encyclopedia Britannica*, 2 (1971): 182.

⁴ Imtiaz Ahmad, "Teaching Islamic Studies in the non-Arab world: with or without Arabic?", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 21 (2001): 276.

⁵ Ahmad, "Teaching Islamic Studies", 274; Suleiman, *The Arabic Language and National Identity*, 42-3.

⁶ Robinson, N. "The Fascination of Islam", *Islam and Christian-Muslim Relations* 13 (2002): 99.

alınmışlardır. Savunma Bakanlığının önerdiği bir sistemle 18 ay sürecek olan Arapça kursları vasıtası ile herhangi bir sivil üniversiteden daha hızlı, profesyonel seviyede Arapça öğretildiği ifade edilmektedir.⁷

Bu çalışma, temelde İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen *Uluslararası Araştırma İşbirliği Projesine* dayanmaktadır. Çalışma kapsamında, 20.06.2018 - 20.09.2018 tarihleri arasında İngiltere'nin Nottingham Üniversitesine gidilmiş, Üniversitedeki gözlemler, Arapça bölümünden sorumlu öğretim üyesiyle yapılan görüşmeler ve yapılan araştırmalar neticesinde İngiltere Üniversitelerinde yürütülmekte olan Arapça öğretimine dair uygulamalar analiz edilmiş ve Arapça öğretiminin daha iyi yapılabilmesi için bazı öneriler sunulmuştur. Çalışmada sırasıyla şu hususlara değinilmektedir:

1. Arapçanın Birleşik Krallığa Girişi
2. Arapça Öğrenmenin Nedenleri
3. İngiliz Üniversitelerinde Dil Öğrenme Merkezleri
4. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri
5. Arapça Öğretiminin Yapıldığı Üniversiteler
6. Arapça Öğretiminde Kullanılan, Materyaller ve Teknoloji

ARAPÇANIN BİRLEŞİK KRALLIĞA GİRİŞİ

Araştırmacılar, İslam ile Frenkler arasındaki kültürel iletişimin tarihini haçlı seferlerine dayandırırılar. Haçlı seferlerinin yaşandığı dönemde Araplar ile Batılılar arasında bazı kültürel etkileşimler olmuştur. Ancak son dönemlerde yapılan tarihi araştırmalar, o dönemdeki askeri gücün etkin olması nedeniyle kültürel anlamdaki etkileşimin sınırlı olduğunu göstermektedir. Arapçanın sadece bu yolla Batıya ve özellikle de İngiltere'ye girmiş olduğunu söylemek doğru değildir.⁸

Araplar, Afrika'nın kuzeyini fethederek Akdeniz havzasında İspanya ve Sicilya olmak üzere iki bölgeye uzun süre hükmettiler. O dönemde Hristiyan Avrupa'nın ulaşamadığı yüksek düzeyde bir medeniyet inşa ettiler. Bu gelişmişlik Hristiyanlar üzerinde ciddi bir etki yapmıştır. Bu durum Arapçaya olan ilgiyi arttırmıştır. Daha sonra o şehirler tekrar Hristiyanların kontrolüne geçtikten sonra bile uzun süre Arapça eğitimi devam etmiştir. Hristiyan idareciler, Arapça konuşuyorlardı ve Arap bilim adamlarına destek oluyorlardı. Arap kültürü, sahip olduğu yüce mevki nedeniyle Frenk diyarında Araplar ile Batılılar arasından bir iletişim penceresi olarak varlığını devam ettirmiştir. Bu dönemde Abraham b. Ezra'nın katkılarına da işaret etmek gerekir. Tuleytila şehrindeki İspanyol Filozof 1158-1159 yıllarında Londra'yı ziyaret eder ve orada bir süre eğitim ile uğraşır. Bunların yanında, Sicilya'da kadılık yapan ve Arapça belgelerde adı *Kadı Brown* şeklinde geçen İngiliz Thomas Brown da Arap dilinin Batıda yaygınlaşmasında etkili olmuştur.⁹

⁷ Lisa Bernasek and John Canning, "Influences on the Teaching of Arabic and Islamic Studies in UK Higher Education", *Arts and Humanities in Higher Education*, © 2009, Sage Publications, London, vol 8(3): 264.

⁸ Bernard Lewis, "Kıssatu'l-Luğati'l-'Arabiyye fi İngiltere", *ed-Devha*, el-Aded: 11, (Nüvember 1984): 125.

⁹ Lewis, "Kıssatu'l-Luğati'l-'Arabiyye", 125.

XII. yüzyılda Kuzeyden özellikle de İngiltere'den İspanya'ya öğrenciler heyetler halinde gelerek orada bulunan Arap üniversitelerinde Arapça eğitimi almışlardır.¹⁰ İngiltere'de uzun bir geçmişe sahip olan Arapça eğitimini bazı araştırmacılar, 1600'lü yıllara dayandırmaktadır.¹¹

Arapça, İslam ile ilgili araştırma ve çalışmaların temelidir. Bu alanda çalışmak isteyen öğrencilerin programları ve motivasyonları Arapça öğretimini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda son yıllarda, Birleşik Krallık dâhil olmak üzere birçok ülkede İslami alandaki çalışmalara öğrencilerin ilgisi artmıştır.¹²

İngiliz ve Avrupa üniversitelerinde Arapçanın şu anki pozisyonu, XIX. yüzyılın sonuna kadar bir disiplin olarak kurulan kısmen Oryantalizm ile ilgili çalışmaların mirasının bir sonucudur.¹³

Orta Doğu çalışmaları, modern yabancı diller ve İslami çalışmalar, İngiltere hükümetince yükseköğretimde stratejik olarak önemli kabul edilmiştir.

Son zamanlarda Birleşik Krallıkta yaşayan Arap ve Müslüman nüfusu artmış olduğundan güvenlik gerekçesiyle Arap dili öğretimine olan ihtiyaç da artmıştır. Bu nedenle İngiliz Konseyi, öğrenilmesi gereken diller listesinde Arapçayı ikinci sıraya yerleştirerek Arapçanın ekonomik, sosyal ve politik nedenlerle öğrenilmesini isteyen bir rapor yayınlamıştır.¹⁴

Birleşik Krallıkta Arapçanın etkisi gün geçtikçe artış sağlamaktadır. Kültür Konseyi'nin raporuna göre, Arapça, önem sırasına göre Birleşik Krallık'taki Çin dilinden sonra ikinci sıradadır. Raporla ayrıca, devlet liselerinin yaklaşık yüzde 4'ünün, çoğunlukla müfredat dışı materyaller olarak Arapça öğrettiği ve ilk olarak 2002 yılında British High School müfredatında Arapçanın bir ders olarak kabul edildiği belirtilmiştir.¹⁵

Birleşik Krallık olarak ifade edilen İngiltere-Galler-Kuzey İrlanda ve İskoçya'nın her birinin kendine ait dil öğrenimini kolaylaştırmak için farklı politikaları vardır. Ülke genelinde Müslümanlara ait 172 okulda Arapça ve Kur'an ilimleri okutulmaktadır.¹⁶ Arapça öncelikli olarak yoğun bir şekilde Müslümanlara ait ilkokullarda okutulan dersler arasında yer almaktadır. Arapça, çoğu zaman bağımsız bir ders olarak okutulmaktadır. 2012'de ülkedeki ortaokulların yaklaşık % 4'ünde Arapça eğitimi yapılmıştır. Hem özel hem de devlete ait okullarda, Arapçaya ilgi her geçen gün daha da artmaktadır. Arapların çok sayıda bulunduğu bazı okullarda Arapça modern bir dil seçeneği olarak sunulmaktadır. İngiltere'de eğitimle ilgilenen Ulusal Araştırma Merkezi (NRCSE), Somali, Fas, Sudanlı, Kürt, Eritre, Suriye gibi farklı topluluklara Arapça öğreten 157 okul ismini listelemiştir.¹⁷

Avrupa'ya Arapçanın girmesi konusunda İngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde ve Fransa'daki Sorbonne'da profesör olarak görev yapan Roger Bacon'un büyük etkisi olmuştur. Roger Bacon,

¹⁰ Lewis, "Kıssatu'l-Luğati'l-'Arabiyye", 126.

¹¹ Bk. Worton, M. *Review of Modern Foreign Languages provision in higher education in England*. (Hefce, 2009).

¹² Bernasek and Canning, "Influences on the Teaching", 267.

¹³ Bernasek and Canning, "Influences on the Teaching", 262.

¹⁴ Anna-Maria Ramezanzadeh, *One Size Fits All? An analysis of heritage and non-heritage language learner performance in GCSE Arabic*, (University of Oxford, British Council: 2016), 4.

¹⁵ <http://www.m-a-arabia.com/vb/showthread.php?t=19780> (31.10.2018).

¹⁶ Bk. Tinsley, T. *The Teaching of Arabic Language and Culture in UK Schools*, Alcantara Communications: British Council: 2013).

¹⁷ Rasha Soliman and et al., *Teaching Arabic as a Foreign Language in the UK*, (British Council, 2016), 5.

Arapça ve Arap bilimini Oxford'da Endülüs'teki Arap hocaların haleflerinden öğrenmiş, her ne kadar Arap öğrencilerinden düzeltme ve tashih konusunda yardım alsada Arapça olarak birçok ders ve akıcı konferanslar vermiştir. Bu bilim adamı, yaşadığı zaman diliminde ilmin ve İslami metodolojinin Hristiyan Avrupa'ya girmesine öncülük etmiştir. O günden bugüne Arapça'ya olan ilgi sürekli artış göstermiş, 2015 yılında üniversitelerdeki diller ile ilgili birim tarafından yapılan istatistiklere göre İngiliz üniversitelerinde 45 üniversitede yer alan dil merkezleri Arapça için öğrenci kabul etmektedir. Üniversitelerdeki dil merkezlerinde dokuz dilden eğitim yapılmaktadır. Bu diller arasında Arapça yedinci sırada yer almaktadır. Rusçanın önünde İtalyancadan sonra gelmektedir. Arapçanın öğretildiği 45 merkezdeki öğrenci sayısı 2986 olarak tespit edilmiştir. Sınıfların öğrenci sayısı ortalama 20'yi geçmemektedir.¹⁸

British Council'in raporuna göre, Birleşik Krallık'taki her dil okulu, Arapça dil eğitimini teşvik etmek için ülkedeki diğer okulların gelişimini destekleyecek bir merkez olarak hizmet vermektedir. British Council, ülkedeki okullarda iyi bir merkez haline gelmek, Arap dil programlarını desteklemeye ve geliştirmeye yardımcı olmak için Arapça danışmanlarla birlikte çalışmaktadır.¹⁹

ARAPÇA ÖĞRENMENİN NEDENLERİ

Arapçanın İngiltere'de ilgi görmesinin çokça sebebi vardır. Bunlardan en önemli olanları aşağıdaki gibi saymamız mümkündür:²⁰

1. Daha çok Müslümanlar ve İslam'la özdeşleştirilmesine rağmen, Arapça birçok dine mensup kişiler tarafından konuşulmaktadır. Arapça farklı kesimlerle iletişim kurmak ve onları anlamak için en önemli araçtır. Anadili Arapça olanlarla konuşabilmek için de Arapçaya ilgi duyulmaktadır. Tabii ki buna aile üyeleri de dâhil edilebilir. Ayrıca Birleşik Krallık'ın güçlü destek aldığı Müslüman topluluklarla yakından münasebetleri olduğu için de Arapça öğretimine ilgi artmaktadır.
2. Arapçanın bir dünya dili olarak kuşkusuz önemli bir başka yönü de, Kur'an sebebiyle Müslümanlar için taşıdığı değerdir. Kur'an'ı anlamak için Arapça öğrenilmektedir. İngiltere'de yaşayan milyonlarca Müslüman, anadili Arapça olmadığı halde bu nedenle Arapçaya ilgi duymaktadır.
3. İslami araştırmalarda, Müslüman toplumların, özellikle ilahiyat, dil çalışmaları ve dilbilim gibi çeşitli disiplinlerdeki çalışmalarında Arapça bir şemsiye görevi üstlenmektedir. Arapçanın, aynı zamanda Türkçe, Farsça ve diğer Orta Doğu veya İslam dünyasının dilleriyle sıkı bir münasebeti vardır. Arap dili ve kültürüne olan ilgi de Arapça öğrenmeye sevk etmektedir.
4. Öğrencilerden bir kısmının Arapçaya ilgi duymalarının nedeni ise Ebeveynler tarafından talep edilmesidir.
5. Bazı kimselerde gelecekteki kariyerlerini Arapça ile irtibatlandırdıkları için Arapça öğrenmek istemektedirler.

¹⁸ Ahmed Meliebary, "Mu'temeru ta'limu'l-lugati'l-'Arabiyye li'n-nâtikine biğayrihâ fi'l-Câmiât ve'l-Maâhidi'l-Âlemiyye", (Basılmamış Sempozyum Sunumu), (28-29/05/2016), 2-8.

¹⁹ <http://www.m-a-arabia.com/vb/showthread.php?t=19780> (31.10.2018)

²⁰ Bk. Alison Scott-Baumann and Sariya Contractor, *Scott, Alison - Baumann and Sariya Contractor, Arabic Language And The Study Of Islam*, the LLAS Centre or HEFCE 2012.

İNGİLİZ ÜNİVERSİTELERİNDE DİL ÖĞRENME MERKEZLERİ

Üniversitelerdeki Dil Merkezlerinde Yürütülmekte olan Arapça öğretimi, İngiltere Üniversitelerinde bir ders olarak aşağıdaki şekillerde okutulmaktadır²¹:

- Bazı Üniversitelerde Arapça, lisans, yüksek lisans ve doktora ders olarak okutulmaktadır.
- Üniversitelerin bir kısmında daha çok tercüme alanında olmak üzere basın yayın, yöneticilik, siyaset bilimi gibi alanlarda çalışanlar Arapçayı yan dal olarak talep etmeleri halinde Arapça dersini resmi olarak alıp Üniversite diploması hak etmiş olurlar.
- Bazı Üniversiteler, öğrenciye Arapçayı ve Arap kültürüne dair bazı dersleri öğrenme fırsatı sağlamaktadır. Öğrenci seçmeli ders olarak böyle bir ders talep edebilir. Yeterli sayıda öğrencinin talep etmesi durumunda ders açılır. Veya öğrenci ders ücretini kendisi ödemek koşulu ile mevcut derslerine ek olarak Arapça dersi talep edebilir. Bu seçmeli dersler bir yıl veya birkaç dönem devam edebilmektedir.
- Üniversitelerin bir kısmı, diğer dillerle birlikte ikinci öğretimde isteyen herkesin katılacağı kurslar düzenlemektedir. Bu kurslar her seviye için bir veya iki dönem devam etmektedir.

Dr. John Murley, Manchester Üniversitesinde dil Merkezleri Birliği başkanı olarak görev yapan bir öğretim üyesidir. 2016 yılı itibarı ile İngiltere’de dil merkezlerinin yer aldığı Seksen üniversite bu birliğe üyedir. Dil merkezlerinde birliğin faaliyet kapsamında her yıl Ocak ayında bir konferans düzenlenir. Konferansta gerek İngiltere’de gerek yurtdışında bulunan İngiliz üniversitelerindeki dil öğrenimi ve öğretimine dair konular gündeme getirilir.²²

Dil merkezleri birliği, böyle toplantılar sayesinde merkezin rolünü güçlendirmek için girişimlerde bulunur. Örneğin son zamanlarda yükseköğretimle işbirliği yaparak dil lehine çokça girişimlerde bulunmuştur. Bunları üç eksende toplamak mümkündür: Birincisi dil öğrenenlerin seviyesini belirlemek, ikincisi uygun olan donanımı sağlamak, üçüncüsü ise beceri ve dil yeterliliğinin geliştirilmesi yoluyla mezunların kariyer fırsatlarını iyileştirmektir.²³

YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Dil öğretiminde en çok kullanılan yaklaşımları, *Dilbilgisi Tercüme Yöntemi* (GTM), *Görsel-İşitsel Yöntem* (ALM) ve *İletişimsel Dil Öğretimi* (CLT) olarak saymak mümkündür. Birçok bilimsel araştırmaya göre bu tartışılmalı da ikinci dil öğrenimi için tek bir bakış açısı benimsemekten ziyade çeşitli yaklaşımlar benimsenmeli ve dört beceri olarak ifade edilen konuşma, dinleme, okuma ve yazma, sınıf içinde iyi dengelenmiş olmalıdır.²⁴ Yeri gelmişken yabancı dil öğretiminde takip edilen yöntemlerden genel hatlarıyla söz etmek uygun olacaktır:

²¹ Melebarı, “Mu’temeru ta’limu’l-lugati’l-‘Arabiyye”, 3.

²² Melebarı, “Mu’temeru ta’limu’l-lugati’l-‘Arabiyye”, 3.

²³ Melebarı, “Mu’temeru ta’limu’l-lugati’l-‘Arabiyye”, 3.

²⁴ Bk. R. Ellis, ‘Instructed language learning and task-based teaching’, in Hinkel, E. (ed.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, (New York: Routledge, 2013).

DİLBİLGİSİ TERCÜME YÖNTEMİ (GTM):

Bu yöntem, temelde sözlük kullanmaya, dilbilgisiyle ilgili kuralları bazı cümle ve terkipleri yorumlamaya ve yeni yapıları uygulamaya yönelik pratik alıştırmalar yapmaya dayanmaktadır. Dillerin bu şekilde öğretilmesinden hedeflenen, dili öğretmektir onunla iletişim kurmak değildir.²⁵

1840'lardan 1940'lara kadar Avrupa ve Kuzey Amerika'da dil öğretmede temel kabul edilen bu yöntem, bazı yabancı dil sınıflarında hala tercih edilmektedir.²⁶ Bu yöntem, dilbilimsel formu, öğretme ve öğrenmenin birincil nesnesi olarak görmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin dilde konuşma becerilerini geliştirmek yerine, alan ile ilgili kitapları okumalarına yardımcı olmak için uyarlanmıştır.²⁷

Bu yöntemle daha çok Kur'an-ı Kerim, tarihi, edebi, felsefi ve eski literatürü anlamaya odaklanılmıştır. Bu yöntemde ön plana çıkan dildeki nahiv kuralları olup cümleler nahiv ve sarf açısından tahlil edilir. Dolayısıyla konuşma dil becerisi kısmen ihmal edilmiş olur. Başka bir ifade ile bu yöntem kültürümüzle ilgili temel kitapları okumak, tercüme etmek ve cümleleri tahlil etmek açısından elverişli bir yöntemdir. Ancak dil becerilerinden konuşmaya yardımcı olamamaktadır.²⁸

Dilbilgisi Tercüme Yönteminden sonra dil öğretimine yönelik yaklaşımlar, yöntemler geliştirilerek dil öğrenimi psikologlar, sosyologlar ve dilbilimcilerin uğraşlarıyla daha ciddi ve organize bir form almıştır.²⁹

İLETİŞİMSEL DİL ÖĞRETİMİ (CLT):

Dilbilimciler, XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın başlarından itibaren yaptıkları, dünya dilleri arasındaki karşılaştırmalarla, sekiz parçalı dilbilgisi örgütsel öğretim çerçevesinin, dilin iletişim maksatlı öğretimine uygun olmadığını tespit etmişlerdir. Özellikle hiçbir yazılı biçimi olmayan pek çok dünya dilinin mutlaka ses sisteminin kullanımıyla öğretilmesi gerektiğini benimsemişlerdir. Bu yaklaşıma uygun olarak hedef dil şu üç alt sisteme ayrılarak, analiz edilmeye başlanmıştır: Ses sistemi (*fonoloji*) ile kelimelerin yapısını inceleyen (*morfoloji*), bu iki bilim dalı tarafından üretilen ayrı birimleri, iletişim maksadıyla birleştirerek anlamlı bir yapı biçimine getiren (*sözdizimi*) sistemi, yapısalcı veya tanımlayıcı dilbilim yaklaşımı şeklinde gelişmeye başlamıştır. Dil, yapısalcı görüş ve davranışçı psikolojinin uyarı-tepki prensipleri doğrultusunda değerlendirilerek, yabancı dil öğrenimi için İşitsel- Dilsel ve Direkt yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.³⁰

²⁵ Zainuddin et al, *Methods/Approaches of Teaching ESOL: A Historical Overview*, (2011), 64. www.kendallhunt.com/ariza.

²⁶ S. Fotos, "Traditional and grammar translation methods for second language teaching", in Hinkel, E. (ed.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, (New York: Routledge, 2013), 662.

²⁷ Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*, 6.

²⁸ Yun Eun- Kyeong, "A Study on the Efficient Teaching Method of the Arabic Language", *al-Ustaz*, 201 (2012), 96-97.

²⁹ İsmail Hasaneyn Ahmed, "Methods of Teaching Arabic Language in the era of Modernization", *International Language and Education Conference 2015 7th - 8th October*, Palm Hotel, (Seremban, Negeri Sembilan, Malaysia, 2015), 9.

³⁰ Candemir Doğan ve Süleyman Doğan, "Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve Çağdaş Yabancı Dil Öğretiminde Vazgeçilmezlik Nedenleri", *1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, (Sarajevo, May 5-7 2011), 256-257.

Alman bilim adamı Frank'ın 1884 yılına dayanan *doğrudan yöntem*, aracı dile gerek duymadan, hedef dilde kelime-biçim ya da cümle ve anlam arasındaki yakın bağlantı kuramından ortaya çıkmıştır.³¹ Bu yöntem ile hedeflenen temel şey, öğrenciyi düşünceye, öğrenmekte olduğu dili konuşmaya teşvik etmektir. Bu yöntemde Dilbilgisi Tercüme Yönteminin aksine eğitimde anadili kullanmaya izin verilmez. XX. yüzyılın ilk çeyreğinde özellikle Avrupa'daki özel okullarda bu yöntem ön plana çıkmıştır. 1960'lara gelinceye kadar bu yöntem oldukça yaygınlaşmış ve dil laboratuvarları ortaya çıkmıştır. Daha sonra öğrencilerin dinlemelerine, dinlediklerini taklit etmelerine ve konuşmalarına imkân veren ses cihazları kullanılmaya başlanmış böylece öğrenciler günlük hayatta dili daha çok hissederek hale gelmişlerdir.³²

GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEM (ALM):

Bu yöntem, Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmıştır. II. Dünya savaşına katılan askerlerin yabancı bir dil ile iletişim kurmakta başarısız oldukları görülmüştür. Dilbilgisi Tercüme Yöntemiyle yabancı dil öğrenenlerin o yöntemle konuşamadıkları ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine Amerika hükümeti, üniversitelerden yabancı dil öğrenimine dair program geliştirmelerini talep ederek yabancı dili daha aktif kullanabilecek yöntemlere teşvik etmiştir. Buna binaen savunma bakanlığı içerisinde yabancı dil öğretmek üzere "Savunma Bakanlığı Dil Enstitüsü" ismiyle bir enstitü oluşturulmuştur. ABD ordusunun üyelerine dil öğretmek için o dili konuşan hocalardan yardım alınmıştır. Bu projenin başarılı olduğu görülünce bu yöntem Amerika, Avrupa ve Orta Doğu'daki akademik merkezlerde kabul edilmiştir.³³ Bu durum, *Görsel-İşitsel Yöntem (ALM)*'nin gelişmesine yol açmıştır.³⁴ Bu yaklaşımın savunucuları, bu yöntemle öğrencilerin dilde başarılı olup rahat konuştuklarını ileri sürmüşlerdir. Ancak, bu yöntemle sözlü dile vurgu yapılmasına rağmen, dil öğrenme sorunu tamamen çözülememekte ve öğrenciler çok azı kendiliğinden konuşabilmektedir.³⁵

İngiltere'de okullarda Arapça nasıl öğretiliyor sorusuna cevap aramak için yapılan bir anket çalışmasında Arapça öğretmenlerden aşına oldukları tüm dil öğretim yöntemlerini işaretlemeleri ve yedi öğretim yöntemini içeren bir listeden öğretiminde uyguladıklarını düşündükleri ve kullandıkları diğer yöntemlere yer vermeleri istenmiştir. Neticede, dil öğretim yöntemleri hakkında bilgi eksiklikleri olmakla beraber öğretmenlerin çoğunun, dil öğretiminde en yaygın yaklaşım olarak İletişimsel Yaklaşım yöntemini düşündükleri ve buna aşına oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra Fonetik ve dilsel yaklaşım ve Dilbilgisi Tercüme Yöntemi ön plana çıkmıştır. Bazı öğreticilerin yöntemleri tanımadıkları ya da içerik ve yöntemlerin öğretilmesini benimseyemedikleri anlaşılmıştır.³⁶ Bu durum, yabancı dil öğretimi ve öğrenme yöntemleri ve destekleyici öğrenme teorisi hakkında öğretmenlerin daha fazla eğitim ihtiyacı olduğunu gösterebilir.

Dil öğretiminde hangi yöntemin daha faydalı olacağı öğrencinin yaşı ve ne öğrenmek istediği ile alakalıdır. Ancak bu ihtiyaç belli olduğu halde bazen öğrencinin ihtiyacını karşılayabilecek

³¹ Zainuddin et al, *Methods/Approaches of Teaching ESOL: A Historical Overview*, (2011), 65. www.kendallhunt.com/ariza.

³² Ahmed, "Methods of Teaching Arabic", 9.

³³ Abdulaziz, *Tarâiku ta'limi'l-luğati'l-Arabiyye li'n-nâtikîna biluğât uhrâ*, Riyad, 2002, 90.

³⁴ Shahheidari, G. (1997) *The Audiolingual Method*. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED500452.pdf> (Accessed: 09 September 2018).

³⁵ Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*, 7.

³⁶ Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*, 11.

öğreticilerin bulunamaması öğretimi olumsuz etkilemektedir. Bazı öğretmenlerin mahalli lehçeleri kullanmış olmaları, dil becerilerinden bir kısmını önemseyip bir kısmını ihmal etmeleri, ders öğretme yöntem ve üslubunda etkili olamamaları, modern ve ilmi teknolojiden yeterince istifade edememeleri öğretimi olumsuz etkileyen unsurlardan sayılabilir.³⁷

ARAPÇA ÖĞRETİMİNİN YAPILDIĞI ÜNİVERSİTELER

İngiliz Akademisi'nde Levant'ta İngiliz Araştırma Konseyi tarafından yönetilen Beşeri Bilimler ve Sosyal Bilimler Araştırma ve Eğitimi (CBRL) üzerine gerçekleştirilen bir bilimsel toplantıda (15.02.2012) şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İngiltere'de ismi geçen şu 11 üniversitenin/yüksekokulun Arapça olarak birinci derece dersler verdiği bildirilmiştir: Cambridge, Durham, Edinburgh, Exeter, Oxford, Manchester, Salford, SOAS, Leeds, St Andrews ve Westminster. UCAS web sitesinin bir anketi bu listeye şu dört ismi de eklemiştir: Birmingham, Aston, Central Lancashire ve University College London. Böylece sayı on beşe yükselmiştir.³⁸

Birleşik Krallık ve özellikle de İngiltere'de Arapça ders veren üniversiteler bununla sınırlı değildir. Arapça öğretimi yapılan üniversitelerden en çok öne çıkanlar şöyledir:³⁹

1. Aston Üniversitesi
2. Cambridge Üniversitesi
3. Central Lancashire Üniversitesi
4. Durham Üniversitesi
5. Edinburgh Üniversitesi
6. Exeter Üniversitesi
7. Glasgow Üniversitesi
8. Heriot-Watt Üniversitesi
9. Hill Üniversitesi
10. Lancaster Üniversitesi
11. Leeds Üniversitesi
12. Manchester Metropolitan Üniversitesi
13. Nottingham Üniversitesi
14. Oxford Üniversitesi
15. Salford Üniversitesi
16. SOAS London Üniversitesi
17. St Andrews Üniversitesi
18. St. Davit's Collage (Wales Üniversitesi)
19. Warwick Üniversitesi
20. Westhill Collage (Birmingham Üniversitesi)

³⁷ Muhammed el-Beşârî, "Mu'avvikâtu Ta'limi'l-'Arabiyye fi'l-Câmiâti'l-'Âlemiyye", *Merkezu'l-Melik Abdillâh b. 'Abdi'l-'Azîz ed-Devlî li Hidmeti'l-Luğati'l-'Arabiyye*, Riyad, 1438 h., 9.

³⁸ Bk. Alison Scott-Baumann and Sariya Contractor, *Arabic Language And The Study Of Islam*, (The Llas Centre Or Hefce), 15.

³⁹ Leslie, McLoughlin, *In A Sea of Knowledge British Arabists in the Twentieth Century*, (Ithaca Press, 2002), 263; <https://www.hotcoursesabroad.com/study/training-degrees/uk/arabic-language-courses/loc/210/cgory/fn.8.21-4/sin/ct/programs.html>.

21. Westminster Üniversitesi

Üniversitelerin Arap Dili ile ilgili ilimler hakkında öğrencilere sundukları imkân ve fırsatlar üniversiteye göre değişmektedir. Yukarıda isimleri zikredilen her bir üniversitenin internet sayfasına girilerek yapılan eğitim hakkında daha detaylı bilgi alınabilir. Örnek vermek gerekirse SOAS London Üniversitesi'nde bulunan İslami Çalışmalar Merkezi, SOAS 1995 yılında kurulmuş olup, geçmişten günümüze İslam Araştırmalarının tüm alanlarında burs ve araştırmaları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Kur'an ve Hadis'in Arapça metinlerden incelenmesi, Arapçadan İngilizceye İslami metinlerin analizi ve çevirisi, Merkez'in temel faaliyetlerini oluşturmaktadır. Merkez MA, İslami Çalışmalar programını yürütmekte, konferans, seminer ve yayınlar yoluyla İslami eğitime ve çalışmalara teşvik etmektedir. Aynı zamanda Müslüman ülkeler, Avrupa ve dünyanın başka coğrafyalarında yer alan kurumlar ve İslam âlimleri arasında akademik düzeyde iletişim kurmakta, bağlantılar kurup işbirliği sağlamaktadır.⁴⁰

Merkez MA, öğrencilere Kur'an, Hadis ve diğer İslami metinlere odaklanma fırsatı sunmakta ve İslami, dini materyallerin tercümesine dair eğitim vermektedir. Bu merkezde verilen Arapça düzeyi, akademisyenlere, diğer kurumlarda İslami dersler veren öğreticilere, İslami materyal çevirmenlerine araştırma merkezlerinde, hükümet dairelerinde ve *da'wa* merkezlerinde İngilizceye fayda sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Verilen Arapça düzeyi ile daha yüksek, lisansüstü eğitimi almak isteyenlere fayda sağlamaktadır.⁴¹

İslami araştırmalar için eski enstitülerin çoğunda ve lisans programlarının Arapça ya da Orta Doğu Çalışmaları bölümlerine dayandığı birçok kurumda, Arapça eğitimi ilk yıldan itibaren yoğun olarak başlar. Örneğin SOAS Üniversitesinde Arapça ve İslam Araştırmalar, Yakın ve Orta Doğu Dilleri ve Kültürleri Bölümünde ele alınır. Bu program, standart modern Arapça ile başlar ve öğrenciler ikinci yılda klasik Arapça metinleri okumaya başlarlar, dördüncü yılda birincil kaynaklar daha fazla okunur. Arap dilinde İslami Çalışmalar muhtelif ders materyalleri kullanılarak gerçekleştirilir. Öncelikle modern Arapça belli bir düzeyde öğretildikten sonra klasik kaynakların okunmasına geçilir.⁴² Buradaki eğitimin aksine, Birmingham Üniversitesi İlahiyat ve Din Bölümünde bulunan İslami Araştırmalar alanında Lisans eğitimi alanlara Arapça zorunlu değildir. 2004-06 yıllarında öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi Müslümandır ve bölüm yerel ve bölgesel Müslüman topluluklardan lisans öğrencileri almaktadır. Arapça isteğe bağlıdır ve İslami kaynakların incelenmesi esas olarak çeviriye dayalıdır (Birmingham Üniversitesi, 2008). Birmingham Üniversitesi'nde Arapça programı, öğrenciler ve daha geniş topluluklar için açık erişimli bir programdır.⁴³

Cambridge Üniversitesi'nde, Arapça şu hedefler doğrultusunda öğretilir: Sıfırdan başlayarak okuma ve yazma için standart Arapça öğretilir. Zira Arap halkı arasında Standart Arapça çok iyi bilinirse de, Arap dünyasının her tarafında bu standart dil öğrenilir. Bölgenin düşünce ve edebiyatına bu dil ile erişim sağlanır. Konuşmak için Mısır lehçesi öğretilir. Çünkü Mısır Arapçası, Arap dünyasında kolayca anlaşılabilen ve diğer lehçeleri öğrenmek için iyi bir temel oluşturan merkezi bir lehçedir. Ayrıca isteyen öğrencilere farklı ülkelere gidip bölge halkının lehçelerini öğrenme, günlük hayatlarını müşahede edip o atmosfer içinde yaşama olanağı sunulmaktadır.⁴⁴

⁴⁰ <https://www.soas.ac.uk/islamicstudies/> (21.11.2018)

⁴¹ <https://www.soas.ac.uk/nme/programmes/maisstud/> (21.11.2018).

⁴² Bernasek and Canning, "Influences on the Teaching", 270.

⁴³ Bernasek and Canning, "Influences on the Teaching", 270.

⁴⁴ <https://www.ames.cam.ac.uk/study-us/prospective-undergraduates/what-can-i-study/arabic> (27.11.2018).

Cambridge Üniversitesi'nde öğrenciler Arapçanın yanı sıra başka bir Ortadoğu dili öğrenmeye teşvik edilseler de, dileyen öğrencilerin sadece Arapça dilinde uzmanlaşmaları mümkündür. Böylece Arap dili ve edebiyatı, Orta Doğu'nun tarihi ve kültürü konusunda uzmanlaşarak Arapçaya yoğunlaşabileceklerdir. Ayrıca bu öğrenciler bir yılını Arapça konuşulan bir ülkede geçirmektedir.⁴⁵

Oxford Üniversitesi, çok farklı seçeneklerle Arapça öğrenmek isteyenlere imkânlar sunmaktadır. The BA in Oriental Studies (Arabic) programı ile öğrenciler Doğu ile ilgili bilimlere, Arap dili ve edebiyatı üzerine veya Orta Doğu dillerinden başka bir dil ile İslami araştırmalara yönlendirilmektedir. Bu program ile eğitim, dört yıl devam etmektedir. Öğrenci ikinci yıl, Orta Doğu'da belirlenen bir ülkede eğitimini sürdürür. Bu eğitimden maksat, öğrencilere yazılı ve sözlü dilde kapsamlı bir temel oluşturmak, Araplar, İslam tarihi ve kültürü hakkında bilgi kazandırmaktır. Öğrencilere İslamiyet öncesi dönemlerden günümüze kadar uzanan tarihî yazıları, düzyazıları ve şiirleri anlamak için dersler aldırılır. Ders kapsamında tarih, edebiyat, sanat ve arkeoloji, orta çağ İslam düşüncesi ve modern dönemde Orta Doğu gibi alanlarda uzmanlık yapma imkânı verilir.⁴⁶

Arapçayı İslami araştırmalarla birleştirmeyi tercih eden öğrencilerin dil çalışmaları İslam tarihi ve İslam dini araştırmaları ile irtibatlandırılır. Arapça derslerinde dil ve edebiyat çalışmalarına ek olarak, Sufizm, Mısır sineması, Osmanlı İmparatorluğu, İslam sanatı ve mimarisi, Kuran tefsiri ve İslam hukuku konuları ele alınmaktadır.⁴⁷

Oxford'daki Arapça eğitimi, dar kapsamlı ve belli bir mesleğe yönelik değildir. Gerçekleştirilen dil eğitimi ile öğrencinin doğru bir kültüre ve dini perspektife sahip olması amaçlamaktadır. Mezunlar, Orta Doğu ile bağlantılı olarak, Arapçadaki uzmanlıkları ve alan bilgileriyle ilgili diploması, gazetecilik, yayıncılık, bankacılık, işletme ve benzer alanlarda görev alabilirler.⁴⁸

Birmingham şehrinde yer alan Aston Üniversitesi, dil merkezi "el-Luğât li'l-Cemî" programı ile üç seviyeden dil eğitimi sunmaktadır. İlk seviye; Arapça'ya dair hiçbir bilgisi olmayanlara yönelik birinci seviyedir. Orta Seviye; birinci seviyeyi başarı ile geçmiş olanların veya Lise diplomasına sahip olup Arapça dersinden en az iyi derece ile geçenlerin katıldığı seviyedir. İleri seviye; orta seviyeyi başarı ile bitiren veya Liseden sonra almış olduğu eğitimde Arapçadan yüksek bir puan alanların katıldığı seviyedir. Bu merkezdeki Arapça dersini veren hocaların bir kısmı alanında ihtisas sahibi olmayanlardır. Buradaki hocaların bir kısmının Arapçayı, Latin harfleriyle öğrettiklerini bir sorun olarak belirtmek gerekir. Arapçaya kayıt yaptıran öğrencilerin sayısındaki düşüş, Hill Üniversitesinde bulunan dil merkezini sadece iki seviyede Arapça öğretimine zorlamıştır. Birinci seviyede Arapça müptedilere öğretilmektedir. İkinci seviyeye ise Arapçaya dair önbilgisi olan herkes dâhil edilmiştir. Dolayısıyla bu ikinci seviyede Arapça bilgisi farklı olanlar, aynı sınıfta ders almak zorunda kalmışlardır. Aston Üniversitesi ile ilgili işaret edilen öğretici problemi burada da görülmektedir. Arapçada çok da yaygın olmayan lehçeler ile öğretim yapılmaktadır. İyi bir dil eğitimi nasıl yapılacağına dair bilgisi olmayan kimselerce Arapça eğitimi verilmeye çalışılmaktadır. Warwick Üniversitesi'ni diğer üniversitelerden ayıran özellik belli hedeflere yönelik olarak Arap Dilini uzmanlık alanlarına göre vermesidir. Örneğin Kur'an-ı Kerim'i anlamaya yönelik öğretim yapılabilmektedir. Diğer açıdan dillerin seviyelere göre verilmesi hususunda Aston Üniversitesindeki

⁴⁵ <https://www.ames.cam.ac.uk/study-us/prospective-undergraduates/what-can-i-study/arabic/more-about-arabic-studies> (27.11.2018).

⁴⁶ <https://www.ox.ac.uk/admissions/undergraduate/courses/oriental-studies/arabic?wssl=1> (27.11.2018).

⁴⁷ <https://www.ox.ac.uk/admissions/undergraduate/courses/oriental-studies/arabic?wssl=1> (27.11.2018).

⁴⁸ <https://www.orinst.ox.ac.uk/arabic-ba-hons> (04.12.2018).

uygulama burada da geçerlidir. Başlangıç orta ve ileri seviye olmak üzere üç aşamada dil eğitimi yapılmaktadır.⁴⁹

Leeds Üniversitesi, bünyesinde Arap dili ve İslami araştırma merkezinde eğitim görmek isteyen öğrencilere bölgeyi şekillendiren kültürel, dini ve tarihi bağlamları anlama ve alanla ilgili uzmanlaşma imkânı sağlamaktadır. Dört yıl devam eden eğitim boyunca öğrencilere bir yıl Arapça konuşulan bir ülkeye giderek Arapçayı geliştirecek imkân sunulmaktadır. Böylece sözlü ve yazılı olarak Arapça bir temel edinilmiş olacaktır. Bu sayede Ortadoğu ve Doğu Avrupa'yı şekillendiren dini, kültürel, sosyal ve politik konular hakkında bilgi edinilmiş olacaktır. Arapça ve İslami araştırmalar bölümü, bir dizi kariyer için geniş bir beceri yelpazesine sahip olmanın yanı sıra öğrenciye, dünyanın en etkili inanç geleneklerinden birinin ve küresel öneme sahip bir bölgenin derin dilbilimsel, teolojik ve kültürel anlayışını öğrenme imkânı vermektedir. Bu bölümde mezun olan öğrencilerin bilgi ve becerileri, medyada kariyer sahibi olmalarına imkân verebilir (televizyon, radyo, çevrimiçi ve basılı). Alınan eğitim ile sivil toplum kuruluşları; iş ve ticaret; çeviri ve tercüme; sivil hizmet; yerel yönetim; hukuk, İslami bankacılık ve finans gibi alanlarda çalışma imkânı elde edilebilir.⁵⁰

Çalışmamızın sınırlarını aşmaksızın ziyaret etme imkânı bulduğumuz Nottingham Üniversitesindeki Uygulama ile ilgili Dil Merkezinin 2017-2018 yılı Sonbahar dönemi için verdiği bilgileri zikretmek uygun olacaktır.⁵¹

Ders kodu ve ismi: MLAC1112 LK1CAL Arap Kültürü

Dönem: Sonbahar

Toplam Kredi: 10

Tanımlama: Her oturum, ders programını destekleyen tema ve yapılardan kaynaklanan çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin Arapça okuma, konuşma, yazma ve anlama becerilerini geliştirmek için, ders öncesi hazırlık ve ders sonrası takip çalışmalarını içeren aktivitelere yer verilmektedir. Bazı faaliyetler ise Self-Access Center'daki materyallerle yapılmaktadır.

Dersin içeriği: Kurs, öğrencinin Arapçasını her açıdan genişletmeyi ve onlara Arapça konuşan ülkelerden özgün materyalleri dinleme ve okuma fırsatı vermeyi amaçlamaktadır. Derste Dil bilgisi ile ilgili yapılar, konularda ortaya çıktıkça ele alınmakta - açıklamalar ve uygulama alıştırmaları sağlanmaktadır. Yazı ile ilgili dersler ve ödevler öğrenciye yeni öğrenilen dili kullanabilme ve fikirlerini ifade etme olanağı sağlamaktadır. Bu dil düzeyinde ilerlemek için derslere düzenli katılım ve Self-Access Center'in sıkça kullanılması gerekmektedir.

Konu Alanları:

1. İslam Öncesi Arabistan ve Araplar.
2. Araplar ve yaşadıkları coğrafya.
3. Arapçaya Giriş: Dillerin genetik sınıflandırılması

⁴⁹ <https://warwick.ac.uk/fac/arts/languagecentre/lifelonglearning/arabic/>

⁵⁰ <https://www.hotcourses.ae/study/course/uk/arabic-and-islamic-studies-bahons/54942388/program.html?nationCode=204&nationCntryCode=204>

⁵¹ Bk. <https://www.nottingham.ac.uk/language-centre/documents/stages/arabic.pdf> (04.12.2018).

4. Arapça Fonetik: Arapça ses birimleri için transliterasyon şemalarını kullanma becerisini geliştirmek

5. Arapça Dilbilgisi: Arapçanın bir bükülgen dil olarak genel görünümü ve bu olgunun sözdizimi ve morfolojisi üzerindeki etkisi.

6. Arapçanın kültürel özellikleri.

7. Araplar: Kalıplaşmış ifadeler ve mitler.

8. Arap gelenekleri ve kostümleri.

Ders Kitapları:

Birinci Kitap: Mastering Arabic 1: Jane Wightwick, Mahmoud Gaafar

İkinci Kitap: el-Kitâb fi Ta'allumi'l-'Arabiyya :Mahmoud Al-Batal ve Abbas Al-Tonsi.

Üniversitenin internet adresinden Arapça eğitimi ile ilgili çok sayıda materyal, yararlı bilgiye ve dersin hocasına ulaşılabilir.⁵²

Sözlü ve Yazılı Değerlendirme:

Sözlü sunum: Sınıf içerisinde yapılır, etki oranı % 20'dir.

Yazılı sınav: Sınav dönemlerinde yapılır, etki oranı % 80'dir.

Geçme notu: 100 tam puan üzerinden 40 puandır.⁵³

Nottingham Üniversitesinde *Arapça Seviye 1* ve *Arapça Seviye 2* şeklinde okutulan Arapça dersi hakkında *Arapça Seviye 1* ile ilgili bilgileri tablo halinde vermek uygun olacaktır:⁵⁴

Arapça Seviye 1:	Bu sınıf, Arapça hakkında ön bilgisi olmayan öğrencilere yöneliktir.
Süre:	20 hafta
Gün ve zaman:	Çarşamba saat: 18.00 - 20.00
Ders Dönemleri:	1. Dönem: 8 Ekim 2018 - 10 Aralık 2018 (10 hafta) 2. Dönem: 28 Ocak 2019 - 1 Nisan 2019 (10 hafta)
Yer:	Trent Binası, Üniversite Parkı Kampüsü.
Öğrenim Çıktıları:	Bu dersi başarıyla tamamlayan öğrenciler; Basit diyaloglar kurabilir ve selamlaşabilirler. Kendilerini ve başkalarını tanıtabilirler. Kendileri ve ailelerinin iş, eğitim ve yaşadıkları yer hakkında bilgi verebilirler. Başka insanlar hakkında da aynı bilgileri verebilirler. 1-100 arası rakamları sayabilir, tarih, zaman, eşya fiyatlarını söyleyebilirler. Yiyeceklerle ilgili alışveriş yapabilir, yemek ve içecek siparişi verebilirler. Emir fiili

⁵² <http://moodle.nottingham.ac.uk>

⁵³ Nottingham Üniversitesi Dil Merkezinde Arap Dili Öğretim Üyesi Dr. Ahmed Meliebary, İngiltere'deki Arapça öğretimi hakkında yaptığımız görüşmede şu hususlara değinmiştir: Üniversitede geçme notu 40'tır. Bu az gibi görülebilir, ancak İngiltere'de 100 üzerinden 85 puan almak çok büyük bir başarıdır. Nottingham Üniversitesi dil sınıflarındaki öğrenci sayısı, 5 ila 22 arasındadır. Arapça öğretimi kadrosunun % 90'ı Arap kökenli hocalardan oluşmaktadır. Diğerleri ise bir kısmı İngiliz olmak üzere farklı milletlerdendir.

⁵⁴ Bk. <https://www.nottingham.ac.uk/language-centre/evening-classes/modern-standard-arabic.aspx> (04.12.2018)

	kullanabilirler. Hava durumu hakkında konuşabilirler. Tatil ve konaklama hakkında rezervasyon yapabilirler.
Ders kitabı:	Mastering Arabic 1: Jane Wightwick, Mahmoud Gaafar

İngiltere Üniversitelerinde Arapça öğretimi üniversitelerin imkân ve hedeflerine göre farklılıklar arz etmektedir. Ancak genel anlamda Arapça Müfredatında beklenen amaçları şöyle sıralamak mümkündür: Müfredatla öğrenciler, etkili bir şekilde konuşabileceklerdir. Okuduklarını anlayıp uygun cevaplar verebileceklerdir. Dile karşı cesaretlendirilmiş olacak ve Arapçadan sıkılmayacaktır. Analiz ve sentez yapma yeteneği kazanacaklardır. Ayrıca kendilerini doğru bir şekilde ifade edip karşısındakini rahatlıkla anlayabileceklerdir.⁵⁵

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN MATERYALLER VE TEKNOLOJİ

Arapça öğretiminde kullanılan materyal olarak en önemli unsur, şüphesiz ki kullanılan kitaplardır. İngiltere'nin birçok Üniversitesinde ders hocaları tarafından okutulan kitapları şöyle ifade edebiliriz:

1. "İtkânu'l-Arabiyye" dil seti: Mahmud Cafer tarafından telif edilmiştir
2. el-Kitâb fi Ta'allumi'l-'Arabiyya :Mahmoud Al-Batal ve Abbas Al-Tonsi
3. Silsiletu Uhibbu'l-Arabiyye: Mektebu't-Terbiye el-'Arabî li Duveli'l-Halîc
4. el-'Arabiyyetu Beyne Yedeyke: Müessesetü'l-Vakf el-İslâmî
5. Ta'limu'l-'Arabiyye min Ma'hadi'l-Luğati'l-'Arabiyye fi Câmi'ati Ummi'l-Kura
6. el-'Arabiyyetu li'n-Nâşîin: Vezâretü'l-Ma'ârif es-Su'ûdiyye
7. Mastering Arabic 1: Jane Wightwick, Mahmoud Gaafar

Görüldüğü gibi okutulan kitap çok sayıda olduğu halde şartlara göre en uygun olanın seçildiğini söylemek zordur. Durum böyle olunca da gerek ders hocası gerek öğrenci yeni bir problemle karşı karşıya demektir. Bu ders kitaplarının bir kısmındaki dini anlayış öğrencinin dersi anlamasında etki yapabilmektedir. Ayrıca derslerde bazı açıklama ve örneklerin İngilizce olarak verilmesi istenilen düzeyde öğrencinin Arapçaya tamamen adapte olmasına engel olmaktadır. Yukarıda ismi geçen kitapların teknolojik imkânlarla desteklenerek eğitim ve öğretimde kullanılmamaları ayrı bir problem olarak görülmektedir.⁵⁶

Alanla ilgili yapılan bir anket çalışmasında ortaya çıkan sonuçlara göre Arapça öğretiminde başvurulan en önemli kaynak ders kitaplarıdır. Bunların çoğu sınav temelli ders kitapları ve geçmiş sınav kâğıtlarıdır. Öğretmenler, aşağıdaki ders kitaplarından isimlerini vermişlerdir: Sınavlarına göre tasarlanan ders kitapları, temel Arapça dil setleri, el-Kitab fi Taallumi'l-Arabiyye, BBC Tolk Arabic, el-Bujayra dil seti, el-Arabiyyetu beyne Yedeyk.⁵⁷ Arapça öğretiminde ders kitaplarının dışında yardımcı kaynak olarak Online web sitelerinden, kurum imkânları ve öğretmenin ders notlarından yararlanılmaktadır.⁵⁸

⁵⁵ Murat Özcan, "Türkiye'de ve Dünyada Arapça Öğretimi için Müfredat Geliştirme Çalışmaları ve İlköğretim Arapça Dersi Müfredatı için Bazı Öneriler", *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, Special Issue 4 (August 2015): 87.

⁵⁶ Bk. Melebari, "Mu'temeru ta'limu'l-lugati'l-'Arabiyye".

⁵⁷ Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*, 13.

⁵⁸ Bk. Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*, 14.

Arapça öğretiminde teknolojik imkânlardan her öğretim elemanı yararlanmamaktadır. Ancak bu imkanlardan yararlananların verdikleri bilgilere göre en çok başvurulan teknolojik aletler sırasıyla şöyledir: Power-point sunumları, Youtube videoları ve şarkılar, sosyal medya, online sınavlar ve interaktif oyunlar, eğitim CD'leri, ve akıllı tahtalar.⁵⁹

SONUÇ VE ÖNERİLER

İngiltere, Arap ülkeleriyle olan münasebetleri ve toprakları üzerinde yaşayan Müslüman nüfusun talepleri açısından Arapça öğretimini önemsemektedir.

İngiliz Konseyi, öğrenilmesi gereken diller listesinde Arapçayı ikinci sıraya yerleştirerek Arapçanın ekonomik, sosyal ve politik nedenlerle öğrenilmesini istemektedir.

Kalifiye öğretmenin seçiminde dil merkezlerinin iyi araştırma yapması ve doğru seçimde bulunması önem arz etmektedir. “Ben Arap’ım ve Arapça biliyorum” diyen herkesin öğretim işlevini yapamayacağı bilinen bir durumdur.

En uygun müfredatı ve kaynakları seçmek için komisyon oluşturmak uygun olur. Böylece imkân ölçüsünde aynı yâda hedef ve sonuçları itibarı ile birbirine yakın olan kaynaklar seçilmiş olur. Öğrencinin hangi seviyede nasıl bir sonuca ulaşacağı daha belirgin hale gelir.

Arapça öğretmenlerin, deneyimlerini paylaşımları ve diyalog alış verişinde bulunmaları için, bir veri tabanı oluşturulması uygun olur. Böylece derslerde kullanım için faydalı gördükleri hususları paylaşmış olurlar. Öğrencilerin seviyesini ve başarı durumlarını değerlendirmek için işbirliği yapma fırsatı yakalanmış olur.

Modern teknolojiden daha fazla yararlanmak suretiyle onu öğretim ile bütünleştirerek dil eğitiminde bir araç olarak kullanmak, dil öğrenimini olumlu etkileyeceği muhakkaktır.

KAYNAKÇA

Abdulaziz, *Tarâiku ta’limi’l-luğati’l-Arabiyye li’n-nâtikîna biluğât uhrâ*, Riyad 2002.

Ahmad, Imtiaz, “Teaching Islamic Studies in the non-Arab world: with or without Arabic?”, *Journal of Muslim Minority Affairs*, 21: 2001.

Ahmed, İsmail Hasaneyn, “Methods of Teaching Arabic Language in the era of Modernization” , *International Language and Education Conference 2015 7th – 8th October*, Palm Hotel, (Seremban, Negeri Sembilan, Malaysia, 2015).

Aksan, Doğan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yay. :439, Ankara, 1995.

Alcantara Communications, British Council, *The Teaching of Arabic Language and Culture in UK Schools*, 2016.

Bernasek, Lisa, Canning, John, Influences on the Teaching of Arabic and Islamic Studies in UK Higher Education: Connections and Disconnections. *Arts and Humanities in Higher Education* 8(3), pp.259-275.)

el-Beşârî, Muhammed, “Mu’avvikâtu Ta’limi’l-‘Arabiyye fi’l-Câmiâtî’l-‘Âlemiyye”, *Merkezu’l-Melik Abdillâh b. ‘Abdi’l-‘Aziz ed-Devli li Hidmeti’l-Luğati’l-‘Arabiyye*, Riyad, 1438 h.

⁵⁹ Bk. Soliman and et al, *Teaching Arabic as a Foreign Language*,15.

- Doğan**, Candemir ve Doğan, Süleyman, “Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ve Çağdaş Yabancı Dil Öğretiminde Vazgeçilmezlik Nedenleri”, *1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, (Sarajevo, May 5-7 2011).
- Ellis**, R. ‘Instructed language learning and task-based teaching’, in Hinkel, E. (ed.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*. New York: Routledge, 2013.
- Eun- Kyeong**, Yun, “A Study on the Efficient Teaching Method of the Arabic Language”, *al-Ustaz*, 201 (2012).
- Ferguson**, C. A., “Arabic Language” in the *Encyclopedia Britannica*, 2, 1971.
- Fotos**, S. ‘Traditional and grammar translation methods for second language teaching’, in Hinkel, E. (ed.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, (New York: Routledge, 2013).
- Lewis**, Bernard, “Kıssatu’l-Luğati’l-‘Arabiyye fi İngiltere”, *ed-Devha*, el-Aded: 11, Nuvember , Katar, 1984.
- Meliebary**, Ahmed, “Mu’temeru ta’limu’l-lugati’l-‘Arabiyye li’n-nâtikîne biğayrihâ fi’l-Câmiât ve’l-Maâhidi’l-Âlemiyye”, (Basılmamış Sempozyum Sunumu), England, 28-29/05/2016.
- McLoughlin**, Leslie, *In A Sea of Knowledge British Arabists in the Twentieth Century*, (İthaca Press, 2002).
- Özcan**, Murat, “Türkiye’de ve Dünyada Arapça Öğretimi için Müfredat Geliştirme Çalışmaları ve İlköğretim Arapça Dersi Müfredatı için Bazı Öneriler”, *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, August 2015 : Special Issue 4.
- Ramezanzadeh**, Anna-Maria, *One Size Fits All? An analysis of heritage and non-heritage language learner performance in GCSE Arabic*, University of Oxford, British Council, 2016.
- Robinson**, N. “The Fascination of Islam”, *Islam and Christian-Muslim Relations* 13 (2002).
- Soliman**, Rasha – Towler, Melissa and Snowden, Emma, *Teaching Arabic as a Foreign Language in the UK*, British Council, 2016.
- Scott**, Alison - Baumann and Sariya Contractor, *Arabic Language And The Study Of Islam*, the LLAS Centre or HEFCE 2012.
- Shahheidari**, G. (1997) *The Audiolingual Method*. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED500452.pdf> (Accessed: 09 September 2018).
- Spada**, N. and **Lightbown**, P.M. *How Languages Are Learned*, 4th edn. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013.
- Suleiman**, Y. *The Arabic Language and National Identity: A Study in Ideology*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2003.
- Tinsley**, T. *The Teaching of Arabic Language and Culture in UK Schools*, Alcantara Communications: British Council, 2013.
- Worton**, M. *Review of Modern Foreign Languages provision in higher education in England*, Hefce, 2009.
- Zainuddin** et al, *Methods/Approaches of Teaching ESOL: A Historical Overview*, (2011), www.kendallhunt.com/ariza.
- <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/why-arabic-should-be-taught-uk-schools>
- <https://www.hotcoursesabroad.com/study/training-degrees/uk/arabic-language-courses/loc/210/cgory/fn.821-4/sin/ct/programs.html>.
- <https://warwick.ac.uk/fac/arts/languagecentre/lifelonglearning/arabic/>
- <https://www.hotcourses.ae/study/course/uk/arabic-and-islamic-studies-bahons/54942388/program.html?nationCode=204&nationCntryCode=204>
- <http://moodle.nottingham.ac.uk>
- <http://www.m-a-arabia.com/vb/showthread.php?t=19780>
- <https://www.soas.ac.uk/islamicstudies/>
- <https://www.soas.ac.uk/nme/programmes/mailsstud/>